

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Биляна Йорданова

член на научното жури за присъждане на ОНС „доктор“,

на дисертационен труд на тема:

"ФИНАНСОВА ГРАМОТНОСТ И НАГЛАСИ КЪМ УСТОЙЧИВО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ПРИ ДЕЦА СЪС И БЕЗ СИНДРОМ НА ДЕФИЦИТ НА ВНИМАНИЕТО И ХИПЕРАКТИВНОСТ"

С автор: **Димитра Бенцу** – докторант

в Катедра “Психология”, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“ към Философски факултет – ЮЗУ “Неофит Рилски”

1. Нормативни основания за рецензия на дисертационния труд.

Представените ми документи по защитата на ОНС „доктор“ на Димитра Бенцу (дисертационен труд, автореферат, списък на публикации, справка - проверка за липса на плагиатство чрез софтуера Turnitin) отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемането на академични длъжности в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Дисертационният труд, обсъден и предложен за защита на катедра "Психология" към Философския факултет на Югозападния университет "Неофит Рилски" – Благоевград. Трудът е структурен в пет глави и включва 58 таблици, 3 фигури и 212 заглавия на цитирана литература.

2. Актуалност на темата и научното изследване

Съвременните психолози все повече се интересуват именно от значението на финансовата грамотност и екологичната осведоменост, които са от съществено значение за устойчивото развитие на обществото. Специално внимание в настоящия труд е отделено на деца с ADHD, тъй като тяхното развитие на финансови умения и екологична отговорност е жизненоважно за бъдещето на средата, в която функционират. Целта на изследването е да проучи нагласите на децата към устойчивото опазване на

околната среда и тяхната финансова грамотност, с акцент на различията между децата с и без ADHD.

3. Структура и методологична обоснованост на проблема

Текстът описва структурата на дисертацията, която е организирана логически, за да поддържа цялостното разглеждане на изследователския проблем. В него се акцентира на важността на изследователската хипотеза и на свързаните с нея изследователски въпроси. Тези елементи са тясно свързани с основния замисъл на изследването и интегрират разнообразие от идеи и факти в сферата на психологическото познание.

В увода на дисертацията е изложена обосноваността на избраната изследователска тематика и се обсъждат теоретичният и приложният контекст на разглеждания проблем. Освен това, авторът дефинира ключовите параметри на изследването, които включват обекта и предмета на изследване, целта на дисертацията и задачите, които предстои да бъдат решени.

За да се съобрази с логиката на емпиричното изследване, хипотезите, които са формулирани, подлежат на емпирична верификация. Това се осъществява чрез подходящи инструменти, които имат задоволителни психометрични характеристики и са адекватни на предмета на изследването.

4. Обхват на изследването и резултати

Резултатите говорят за преобладаване на неутрални нагласи за устойчиво опазване на околната среда. Наблюдава се, че учениците с ADHD проявяват по-благоприятни нагласи за устойчиво опазване на околната среда, но по-слаби навици в пестене на енергия. Разпространението на средна финансова грамотност и значителните разлики между учениците с и без ADHD подчертават необходимостта от специализирани образователни програми. Смятам, че настоящите резултати от изследването могат да бъдат приложени при разработването на програми за финансова и екологична грамотност в учебните заведения. Специално внимание е отделено на

нуждата от адаптиране на образователните стратегии, за да се адресират уникалните нужди на децата с ADHD и да се създадат условия за развитие на отговорни финансови навици и устойчиво поведение.

Резултатите от изследването подчертават критичната важност на финансовата грамотност и екологичната осведоменост, призовавайки за интегриране на темите устойчивост и финанси в учебните планове за всички възрастови групи. Допълнителни изследвания върху влиянието на културни и социално-икономически фактори биха могли да предоставят по-добри разбирания относно взаимодействията между финансова грамотност и нагласи за устойчиво опазване на околната среда. Крайните цели на образованието за финансова грамотност и екологично съзнание са да се създадат информирани граждани, способни да направят устойчиви финансови и екологични решения.

5. Теоретична, емпирична и приложна приносна стойност на дисертационния труд.

Направена е систематизация на наличното до момента знание от теоретичните и емпирични изследвания в областта на концепцията за устойчиво развитие (SD) и за неговите основни принципи, цели и форми. Глава първа подчертава връзката между образованието и устойчивото развитие и необходимостта от интегриране на екологичната осведоменост в учебните програми. Особено важно е да се замислим как образованието може да подобри нагласите и поведението на младото поколение.

Димитра Бенцу залага широка теоретична рамка на изследването на нагласите за устойчиво развитие, описвайки различни теории, като теорията за планираното поведение, която анализира как ценностите и убежденията влияят върху поведението на индивидите. Основните компоненти на нагласата – когнитивен, емоционален и поведенчески – са обсъдени, за да подчертаят как те формират отношение към околната среда.

Глава 4 предлага детайлен преглед на ADHD, включително симптоми, диагноза и терапевтични интервенции. Обсъждат се

предизвикателствата, с които са изправени децата с ADHD, и как те влияят на ежедневно им функциониране и взаимодействие със света около тях.

По-нататък в следващата глава докторантката определя финансовата грамотност и разглежда историческите и съвременните аспекти на проблема. Тук се акцентира върху причините, ефектите и последиците от финансовата неграмотност в съвременното общество. Обсъждат се и стратегиите за справяне с финансовата неграмотност, като се посочват успешни примери от различни държави.

Методологията на изследването е описана с акцент на цели, изследователски проблеми и хипотези. Използвайки количествени методи, събраните данни от 257 деца, диагностицирани и недиагностицирани с ADHD, са анализирани с помощта на различни статистически методи за оценка на нагласите и финансовата грамотност на участниците.

Основните резултати показват значителни разлики в нагласите и финансовата грамотност между децата с и без ADHD. Децата без ADHD демонстрират по-благоприятни нагласи към устойчивото опазване на околната среда и по-висока степен на финансова грамотност в сравнение с децата с ADHD. Изследването също така поставя под въпрос ролята на образованието в подобряване на финансовата грамотност и екологичните нагласи.

6. Научни приноси

Дискутируемите научни приноси включват новаторски подход в обработката на данни за финансовата грамотност и нагласите към околната среда при деца с ADHD, както и предложения за политически и образователни инициативи, които имат за цел подобряване на условията на обучение за всички деца.

Налице са подробни резултати, методология и анализи, които допринасят за обогатяване на разискванията в дисертацията и предоставят основа за бъдещи изследвания в тази важна област. Тази дълбочина на разбиране е от съществено значение за преподавателите, политиците и

родителите при приспособяването на програми за финансова грамотност за различни когнитивни профили и насърчаване на справедливи възможности за обучение.

7. Заключение

В заключение изразявам мнение, че дисертационният труд на тема: "Финансова грамотност и нагласи към устойчиво опазване на околната среда при деца със и без синдром на дефицит на вниманието и хиперактивност" отговаря на всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Давам своя положителен вот за присъждането на докторант Димитра Бенцу научната и образователна степен „доктор“ по 3.2. Психология Педагогическа и възрастова психология.

Дата: 06.10.2024

Благоевград

Становище от:

/доц. д-р Биляна Йорданова/

OPINION

by **Assoc. Prof Bilyana Yordanova, PhD**

member of the scientific jury for awarding the ESD "doctor",

of a dissertation on:

“FINANCIAL LITERACY AND ATTITUDES OF CHILDREN WITH AND WITHOUT ATTENTION DEFICIT HYPERACTIVITY DISORDER (ADHD) TOWARDS SUSTAINABLE ENVIRONMENTAL PROTECTION”

For

With author: **Dimitra Bentsou** - PhD student

in the Department of Psychology, doctoral program "Pedagogical and Age Psychology" at the Faculty of Philosophy - Neofit Rilski University

1. Normative Grounds for Review of the Dissertation Work

The documents submitted for the defense of the Educational and Scientific Degree of Doctor by Dimitra Bentsou—including the dissertation, abstract, list of publications, and reference check for plagiarism via Turnitin—meet the requirements set forth by the LDASRB and the associated regulations, as well as the regulations governing the acquisition of scientific degrees and academic positions at Neofit Rilski University. The dissertation has been discussed and is proposed for defense at the Department of Psychology within the Faculty of Philosophy at South-West University "Neofit Rilski" in Blagoevgrad. The work is organized into five chapters and includes 58 tables, 3 figures, and 212 references.

2. Relevance of the Topic and Scientific Research

Contemporary psychologists are increasingly focused on the significance of financial literacy and environmental awareness, both of which are crucial for the sustainable development of society. This work pays special attention to children with ADHD, as fostering their financial skills and environmental responsibility is vital for their future environment. The study's purpose is to explore children's attitudes toward sustainable environmental protection and their financial literacy, particularly examining differences between those with and without ADHD.

3. Structure and Methodological Justification of the Problem

The dissertation is logically structured to comprehensively address the research problem. It underscores the importance of the research hypothesis and associated research questions, which are intricately linked to the study's primary design and incorporate a variety of ideas and facts within the realm of psychological knowledge.

The introduction presents the rationale for the chosen research topic and discusses the theoretical and applied contexts of the issue at hand. Additionally, the author defines key parameters of the research, including the object and subject of study, the dissertation's objectives, and the tasks to be accomplished.

To adhere to the logic of empirical research, the hypotheses formulated are subject to empirical verification, utilizing appropriate instruments with satisfactory psychometric characteristics that align with the study's objectives.

4. Scope of the Study and Results

The results indicate a predominance of neutral attitudes toward sustainable environmental protection. It is noted that students with ADHD display more positive attitudes toward sustainable practices, yet exhibit poorer energy-saving habits. The findings reveal a moderate level of financial literacy and highlight significant differences between students with and without ADHD, emphasizing the need for specialized educational programs. I believe the outcomes of this research can inform the development of financial and environmental literacy programs in educational institutions. Particular attention is given to the necessity of adapting educational strategies to meet the unique needs of children with ADHD, thereby fostering responsible financial habits and sustainable behavior.

The research results underscore the critical importance of integrating financial literacy and environmental awareness into school curricula across all age groups. Further investigation into the influence of cultural and socio-economic factors could enhance our understanding of the interplay between financial literacy and attitudes toward sustainable environmental protection. Ultimately, the goals of financial literacy and environmental awareness education are to cultivate informed citizens capable of making sustainable financial and environmental decisions.

5. Theoretical, Empirical, and Applied Contribution Value of the Dissertation Work

This dissertation builds upon existing theoretical and empirical research concerning sustainable development (SD), highlighting its main principles, goals, and forms. Chapter one emphasizes the relationship between education and sustainable development, advocating for the integration of environmental awareness into curricula. It is particularly important to consider how education can enhance the attitudes and behaviors of the younger generation.

Dimitra Bentsou establishes a comprehensive theoretical framework for examining attitudes toward sustainable development, detailing various theories, including the theory of planned behavior, which analyzes how values and beliefs influence individual behavior. The key components of attitude—cognitive, emotional, and behavioral—are discussed to illustrate how they shape environmental attitudes.

Chapter 4 provides an in-depth overview of ADHD, encompassing symptoms, diagnosis, and therapeutic interventions while discussing the challenges faced by children with ADHD in their daily lives and interactions with their surroundings.

The subsequent chapter defines financial literacy and investigates the historical and contemporary aspects of the issue, focusing on the causes, effects, and implications of financial illiteracy in modern society. Strategies to combat financial illiteracy are proposed, referencing successful initiatives from various countries.

The research methodology is thoroughly described, emphasizing objectives, research problems, and hypotheses. Employing quantitative methods, data from 257 children, both diagnosed and undiagnosed with ADHD, were analyzed using various statistical techniques to assess participants' attitudes and financial literacy.

The main results reveal significant disparities in attitudes and financial literacy between children with and without ADHD. Children without ADHD demonstrate more favorable attitudes toward sustainable environmental protection and higher levels of financial literacy compared to their peers with ADHD. The research also raises questions about the role of education in enhancing financial literacy and environmental attitudes.

6. Scientific Contributions

The scientific contributions discussed include an innovative approach to processing data on financial literacy and environmental attitudes in children with ADHD, alongside proposals for policy and educational initiatives aimed at improving learning conditions for all children. Detailed results, methodologies, and analyses are provided, enriching the discourse within the dissertation and laying a foundation for future research in this crucial area. This depth of understanding is vital for educators, policymakers, and parents in tailoring financial literacy programs to accommodate diverse cognitive profiles and promoting equitable learning opportunities.

7. Conclusion

In conclusion, I affirm that the dissertation titled "Financial literacy and attitudes of children with and without Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) towards sustainable environmental protection" fulfills all requirements of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria and the Regulations for the Development of Academic Staff at Neofit Rilski University. I hereby cast my positive vote for awarding the scientific and educational degree of "PhD" in Psychology, specifically in Pedagogical and Age Psychology, to doctoral student Dimitra Bentsou.

Date: October 6, 2024

Blagoevgrad

Opinion by:

/Assoc. Prof. Bilyana Yordanova, PhD/